

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio Practica ...

De Conversatione Apostolica A Curatoribus Animarum piè & fructosè instituenda - Complectens vatios & solidos modos juvandi & consolandi diversorum Statuum Personas afflictas, præcipuè ægras & captivas

Lohner, Tobias

Dilingae, 1677

§. 2. Quid circa secundum instrumentum, nempe circa Prudentiam sit observandum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48248)

li visitatio cum homine interno, dulcis sermocinatio, grata consolatio, multa pax, familiaritas stupenda nimis. 3. Ut omnia exercitia Spirituality ad hanc Familiaritatem pertinentia magna cum alacritate, integritate, & diligentia peragat; us enim familiaritas inter homines per frequentem conversationem mutuam magis semper augetur, & invalescit; ita idipsum tantò magis in conversatione familiari cum DEO sperandum est, quantò major & præstantior est voluptas, quæ ex eadem hauriri plerumque consuevit. 4. Ut statura habeat pro secessu Spirituali, & colloquio cum DEO instituendo tempora; neque hæc ab ullis negotiis facillè sibi eripi permittat, sed potius sibi persuadeat, tantò se alacriorem, vegetiorèmq; ad eadem negotia rediturum, quantò certius sibi auxilia divina per ardentem & fiduciâ insigni armatam Orationem impetrata poterit polliceri.

§. II.

Quid circa Secundum Instrumentum, nempe circa Prudentiam sit observandum.

I. **T**Ria præcipuè circa Prudentiam benè sunt observanda Operario. Primum est, ut certò sibi persuadeat, usque adeò illam esse necessariam ad Conversationem fructuosè instituendam, ut sine ea non modò nullus fructus sperandus sit, sed damna etiam gravissima sibi, aliisque averiènda timeri debeant. Id quod sapienter advertit S. Ignatius Fundator noster, teste Orlandino l. 16. n. 112. utpote qui dicere solebat, in Societate hominum genera duo esse; unum eorum, qui exstruerent solùm; alterum eorum, qui simul inter exstruendum destruerent. Primum sibi genus probari, & hoc esse, qui Zelo uterentur considerato, providentes, ne quam damni causam, non modò re, sed ne specie quidem darent; nève ij offenderentur, qui, si Adversarii fierent, possent nostrum in divino obsequio, & salutis publicæ studio impedire cursum; atque adeò quædam, quæ rectè alioqui fierent, omittebat, non damni privati formidine, sed operum respectu potiorum, quia sæpe numero, dum parùm cautè quid attentatur, nec illud efficitur, & mora multis aliis objicitur. Hinc ulterius, teste Ribadeneira l. 5. vit. c. 10. dicere solebat,

bat,

bat, Sanctitatem per se solam valere plurimum, sed nisi cum Prudentia, agendique cum Hominibus modo conjuncta sit, mancam fore ac infirmam, plusque sæpe exquisitam cum mediocri Sanctitate Prudentiam in gubernatione efficere, quam Sanctitatem majorem cum prudentia minori. Unde merito Salomon Prudentiam vocat *Scientiam Sanctorum*, ut indicet non sufficere Sanctitatem, nisi Prudentiæ jungatur, nam *virtus discretionis*, uti S. Bernardus super Cant. rectè advertit *absque charitatis fervore tacet, & fervor vehemens absque discretionis temperamento præcipitat.* Quam ob causam jam olim etiam DEUS in vestitu Summi Sacerdotis Superhumeralibus, quod humeros tegebat, & Rationale, quo pectus ornabatur, ita inter se fibulis connecti præceperat, ut nunquam separari possent, ut significaret, labores & conatus nostros semper cum judicio & ratione fieri debere. Unde & ipse Christus Apostolis suis ad curam Animarum destinatis præ cæteris sua debet, ut essent prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ, quia, ut verè Salomon Prov. 11. dixit, *ubi non est gubernator (prudens) Populus corruet; salus autem, ubi multa concilia à verâ Prudentiâ profecta.*

II. Alterum, quod circa Prudentiam benè notare debet Operarius, est, ut cognoscat regulas & præcepta ad dirigendum & lucrandum Proximum à Prudentia præscribi solita, quæ quidem ad sequentia ferè revocari possunt. 1. Ut ratione plurimum & consilio utatur, atque in omni actione finem bene consideret, mediâque ad illum obtinendum convenientissima eligere studeat. Hinc jam olim Seneca lib. de beneficiis monebat: *Si prudens fuerit animus tuus, tribus temporibus dispensetur; præterita cogita, præsentia ordina, futura provide, primum per cautionem, alterum per circumspersionem, tertium per Providentiâ.* 2. Ut, quando omnia pietatis opera ad salutem Proximi spectantia complecti non potest, magno delectu præferat publica privatis; perpetuâ iis, quæ ad tempus fiunt; certa in certis; secura periculosis; neque tam videat, quantæ res ipsæ sint, quam quantum spei ad eas conficiendas ostendatur. Hinc S. Ignatius dicere solebat, non ipsas res nobis, sed nos rebus accommodari debere. 3. Ut nihil supra vires tentet, sed ea suscipiat tantum, de quibus spes certa sit, ea confectum

4. Ut, si quod ex cæptis damnū oriri advertat, prudenter desistat; omnis enim pertinacia inconsulta in rebus prosequendis vitanda est. 5. Ut in vocandis Hominibus ad virtutem utatur iis armis, quibus Sathanas eos seducere conatur, scilicet ut non apertā vi, sed leniter in animos eorum se infuset. Sic Massens. l. 3. c. 11. de S. Ignatio scribit: *Mira fuit solertia in sollicitandis mortalibus, & à servitute Diaboli ad Christi Domini obsequium traducendis; ac quibus artibus Dæmon ad animarum perniciem utitur, easdem ipse, (quoad li- veret, ac fas esset) ad Hominum salutem ac beneficium transfe- rebat.* 6. Ut naturam cuique & ingenium indagare, eique se accommodare studeat, omnibus omnia factus cum Aposto- lo 1. Cor. 9. ut omnes lucrifaciat; nam, ut S. Bonaventura in prolog. Speculi discipl. sapienter advertit, *prudens, ut rerum varietas exigit, ita se accommodat tempori, non se in aliquibus mutans, sed potius aptans, sicut manus, qua eadem est, tūm in palmum extenditur, & tūm in pugillum constringitur.* Et, ut S. Ambrosius in c. 4. Coloss. loquitur, *aliter cum Potentibus Mundi, aliter cum mediocribus, & aliter cum humilibus agen- dum est; aliter iterum cum mansuetis, aliter cum iratis, quibus cedere oportet.* Quo in genere iterum laudatur S. Patris no- stri Ignatii prudentia, qui voluntates ac naturas eorum, qui- buscum agebat, festinè odorari, ambitiosis splendida, avaris utilia, voluptuosis jucunda proponere, & suo, quod ajunt, ha- mo vel esca quemcunque piscari solebat. Atque ut bonus Agricola non tantū rectas ac fructuosas arbores, sed etiam depravatas, neque ita fertiles colit, easque adminiculis eri- git, vel circumcidendo castigat, vel sub aliena latentibus umbra cælum aperit, vel telluris vitio laborantibus mutat locum; sic ille rerum difficultate nunquam exterritus, dispi- ciebat inprimis, quod ingenium, quā ratione tractandum es- set, iisdemque morbis sæpe pro varietate naturæ, non diver- sas modò, sed & contrarias inter se medicinas attribuire con- sueverat. Quod ipsum aliā quādam, eāque aptissimā simili- tudine S. Franciscus Borgia declarabat, ut l. 4. vit. c. 8. refer- tur, dnm dicebat, eos, qui alios regunt, vel aliter eorum cu- ram gerunt, milites bonos imitari debere, qui pro fistulæ ca- ptu machinam bellicam sulphureo pulvere implent, ne dissi- liat. 7. Ut mores ingratos ac vitia eorum, cum quibus agit

ad tem-

ad tempus dissimulare nōrit; nescit enim regnare juxta commune proverbium, qui nescit dissimulare; ubi iterum, ut prudenter monuit S. Ignatius, Sathanæ armis uti debet Operarius, & sicut ille nihil ab initio bonis actionibus obverfatur, imò multa, quæ honesti speciem præbent, suggerit, donec tandem incautum decipiat; ita & ipse in alliciendis ad salutem animis laudare primùm prudenter in hominibus, quæ sunt recta, debet, vitiis parumper intactis, ac leniter in eorum gratiam irrepere, & tum demum eâ conciliatâ medicinam admovere; id quod mirâ solertia S. Franciscus Xaverius factitare consueverat, ut qui, teste Turfellino l. 2. vit. c. 17. in convertendis peccatoribus primò dissimulabat eorum vitia, omni affabilitate eos devinciens, tum recensitos varios malorum casus, eorūque vitam divinis mandatis contrariam ostendens eos convertebat. Quòd si aliquis interdum improba dicebat, nullam indignationem ostendebat, nec errantem tum reprehendebat, sed in ejus familiaritatem se infinuans, & seducens Hominem sine arbitris monebat dicens, mirari se, talia illi verba excidisse. 8. Ut ad capiendam Populi multitudinem, aditum sibi per Proceres & Magnates præparet; horum enim autoritate permoti cæteri facillè manus dabunt; è contrario ad devinciendos Magnates magnam in Plebe, paupertina maximè, curanda diligentiam adhibeat, hoc enim Charitatis & humilitatis exemplum mirè rapit animos Potentum. 9. Ut adversus varios casus finitros maturè & diligenter se communiat, quò prævita tela minus feriant; ita S. Gregorius in morali monuit dicens; *Solenter animus ante actionis primordia, cuncta debet adversa meditari, ut semper hac cogitans, semper contra hac thorace patientia munitus, quidquid accesserit, lucrum putet.* Quam ob causam jam olim Antisthenes, teste Laërtio l. 6. c. 1. dicere solebat, tutissimum murum Prudentiam esse, ut qui nec prodi possit, nec collabi soleat; Sapiens enim, ut Seneca epist. 60. dixit, *ad omnem incursum munitus, & intentus est, non si paupertas, non si luctus, non si ignominia, non si dolor impetum faciat, pedem refret, interritus contra illa ibit, & inter illa: plenus est gaudio, hilaris & placidus, & incontusus, cum Diis ex pari vivit.* 9. Ut non facilis sit in credendis & narrandis, quæ audit, maximè contra Proximum suum, sed potius

tius memor sit salubertimæ doctrinæ à Siracide datæ Eccl. 19. *Andisti verbum adversus Proximum tuum? commoriatur in te, fidens, quoniam non te dirumpet.* Certè magnam pius Acceta l. 1. c. 4. de imit. Christi, Sapientiam esse ait, non esse præcipitem in agendis, nec pertinaciter proprio stâre sensui, nec quibuslibet Hominum verbis credere, vel credita mox ad aliorum aures effundere. Unde S. Gregorius Nazianz. dicere solebat, eum, qui cum Sæculo conversatur, tribus opus habere, velo scilicet super oculos, ut multa non videat, vel visa dissimulet: clave in aure, ne detractiones, susurrationses, & calumnias facillè audiat, & credat: & claustro in ore, ne statim effutiat, quæ audit. 707

III. Tertium, quod circa Prudentiam observare debet Operarius, est, ut efficacia nôrit, & adhibeat media, quibus descriptam hæctenus Prudentiam obtineat, qualia quidem multa à Magistris Spiritualibus præscribuntur, sed sequentia ferè sunt præcipua. 1. *Crebra Oratio*: uti S. Jacobus c. 1. monuit dicens: *Si quis vestrum indiget Sapientiâ (& Prudentia, quæ Soror & Comes est Sapientiæ) postulet à DEO, qui dat omnibus affluenter.* 2. *Meditatio assidua*: nam, ut sapienter S. Ignatius advertit, multùm cohibet, & quasi vinculis quibusdam constringit meditatio & comparatio animi, & assidua eorum, quæ dixeris, cogitaveris, egeris, commemoratio. Hinc rectè Antiqui dixerunt, deliberandum esse diu, quod semel statuendum est. 3. *Frequens reflexio*: pictorum more, qui opera sua, priusquam absolvant, per intervalla contemplantur, & frequentiori examine minutissimos etiam defectus deprehendunt, & emendant. Certè hoc medio Sanctum Ignatium ad tam insignem Prudentiam pervenisse, Historia Societatis l. 16. testatur. 4. *Interrogatio sollicita*: quæ quidem duplex esse debet. Prior de defectibus ab alio in se observatis, quam S. Franciscus Xaverius, teste Turfellino l. 6. c. 13. vitæ, præcipuè suaserat dicens: *Quærendi fideles Amici ac Monitores, qui, si quid à vobis in vestris peccatum est muneribus, amicè vos, liberèque admoneant, ut vestra vitia, quæ vos ipsos fugiunt (in suis enim quisque vitiis hebetior est, quàm alienis) per alios cognita exuatis.* Posterior interrogatio est de negotijs occurrentibus transigendis, de quibus rectè suavit Ecclesiasticus c. 32. *Fili, sine consilio nihil facias, & post factum*
Instruct. 111. C

non pœnitebis. Et iterum c. 8. Narratio Seniorum non te prætereat; ipsi enim didicerunt à Patribus suis, quoniam ab ipso discas intellectum, & in tempore necessitatis dare responsum. Hinc Antoninus Pius omnia sua cum gravibus viris conferens dicere solebat, æquiùs esse, ut ipse tot, taliùmque virorum consilia sequatur, quàm ut tot; talèsque Amici unam ipsius voluntatem sequantur. 5. *Accurata Librorum Lectio*; quod medium Aristoteles, teste Seneca l. 1. de benef. Alexandro Regi suavitè dicens: Annales Patrum discute; inde enim poteris bona exempla extrahere, quia acta præterita dant certum documentum in futuris. Hinc Rex Alphonsus interrogatus, quibus Consiliariis maximè uteretur? libris respondit, quibus sine metu, sine gratia, quæ nõsse cuperet, audiret. 6. *Filiorum seculi seria consideratio*; nam, cum hi, teste Servatore Luc. 16. prudentiores sint Filiis lucis, non modicè suis exemplis juvare possunt ad Prudentiam addiscendam; ab ijs quippe discere poterit Operarius, quâ ratione primarios tres Prudentiæ actus exercere debeat, & primò quidem rectè *deliberare* exemplo Avarorum, qui antè, quàm vel obolum expendant, tam sollicitè considerant, an vel necessitas, vel utilitas tales expensas requirat? 2. Rectè eligere exemplo Mercatorum, qui tam varias industrias excogitant, eliguntque ut merces quàm optimas emant vilissimo pretio, iterùmque carissimo vendant. 3. Rectè imperare executionem Aulicorum more, tam strenuè, fortitèrque imperata sui Principis exequentium, ut eidem placeant, & corruptibilem ab eo mercedem accipiant; quanto magis ad similem executionem se incitabit Operarius, ut summo DEO, & Domino Dominantium placeat, & æternum atque inæstimabile præmium sibi aquirat?

§. III.

Quid circa tertium Instrumentum, Autoritatem scilicet, vitæque Sanctitatem sit observandum.

I. **P**ER Autoritatem hanc nihil aliud hoc loco intelligitur quàm magna quædam æstimatio de vita & dotibus ipsius Operarij. Ex qua descriptione facilè patet, tres potissimum